

Instytut Ekumeniczny KUL
Pracownia Dziejów Mniejszości Narodowych w Europie Środkowej i Wschodniej KUL
Miasto Lublin
Fundacja Rozwoju KUL

O niepodległości ekumenicznie.

Wyznawcy Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich dla Rzeczypospolitej

(1918–1939)

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (5–6 listopada 2018 r.)

W roku 2018 przypada setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. W dzieło oswobodzenia jej z niewoli byli zaangażowani potomkowie obywateli I Rzeczypospolitej. Ludzie ci, mimo 123 lat trwania zaborów, zachowali tożsamość, która – ze względu na osobiste losy – była często kwestią skomplikowaną. Byli oni bowiem nie tylko Polakami, lecz także: Litwinami, Białorusinami, Ukraińcami, Łemkami, Bojkami, Niemcami, Tatarami, Żydami... Z wyjątkiem tych dwóch ostatnich, którzy wyznawali w kolejności: islam i judaizm w większości reprezentowali różne denominacje chrześcijańskie. To, co wszystkich ich łączyło, to tradycje Rzeczypospolitej wielu kultur, religii i narodów, których symbolem stała się Unia Lubelska (1569), czyli właśnie polskość, za Janem Pawłem II, rozumiana jako „wielość i pluralizm, a nie ciasnota i zamknięcie” (*Pamięć i tożsamość*). Niezwykle ważnym elementem w tym konglomeracie kulturowym odegrał język polski, będący dla nich językiem ojczystym i fundamentalną wartością. Dzięki niemu wielu z nich szybko asymilowało się do polskiej kultury i stawało się w wieku XIX wielkimi polskimi patriotami. Świątynnym przykładem miejsca, gdzie dokonywały się te procesy, był Lublin z jego niegdysiejszymi mieszkańcami. To tu do dzieła odzyskania niepodległości dołączyły rodziny: ewangelickie – Vetterów, Hessów i Plage, prawosławna – Riabininów czy żydowska – Meyersonów i Arnsztajnow. Ich aktywność społeczna, polityczna i kulturowa zadawała kłam endeckiemu stereotypowi patrioty – Polaka-katolika.

Członkowie różnych Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich działali nie tylko w samym dziele odzyskania niepodległości, lecz także później bronili jej w wojnie polsko-bolszewickiej, a także w pokojowym procesie rozszerzania i utrwalania jej granic. Byli czołowymi społecznikami, ekonomistami, prawnikami, architektami, naukowcami, artystami, a ich współpraca w odzyskiwaniu i utrwalaniu niepodległości Rzeczypospolitej miała więc ze swej natury charakter ekumeniczny. Nie było to łatwe, zważywszy na silne w ówczesnych czasach przywiązanie do własnej denominacji i negatywne nastawienie wobec tego, który nie podzielał danej wizji świata.

Dzisiaj Kościoły i Wspólnoty chrześcijańskie zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej i Kościół Rzymskokatolicki intensywnie szukają jedności, prowadząc ze sobą ożywiony dialog. By miał on solidne fundamenty, dobrze jest zobaczyć proces ten w kontekście historycznym Rzeczypospolitej. Rok bieżący jest świetną okazją do podjęcia szerszej refleksji na ten temat, tak by ujrzeć pełny obraz ekumenizmu i polskości. Temu będzie służyć również konferencja „O niepodległości ekumenicznie. Wyznawcy Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich dla Rzeczypospolitej (1918–1939)”, organizowana w dniach 5–6 listopada 2018 r. przez Instytut Ekumeniczny KUL, Pracownię Dziejów Mniejszości Narodowych w Europie Środkowej i Wschodniej, Fundację Rozwoju KUL oraz Miasto Lublin.

Oczekiwane są wystąpienia poruszające następującą problematykę:

1. Oficjalne stanowiska Kościołów i Wspólnot wyznaniowych wobec odzyskania przez Polskę niepodległości;
2. Wyznawcy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, a także innych Kościołów i Wspólnot protestanckich w II Rzeczypospolitej;
3. Prawosławni w obrębie Polski odrodzonej a odbudowa państwa polskiego (1918–1939);
4. Aktywność prawosławnych i protestantów różnych wyznań w życiu społeczno-politycznym II Rzeczypospolitej;
5. Dialog: katolicko-protestancko-prawosławny w okresie II Rzeczypospolitej;
6. Chrzęścianie różnych wyznań w Legionach Polskich;
7. Kapelani wyznań chrześcijańskich w armii polskiej 1918–1939;
8. Chrzęścianie różnych wyznań w sejmie, senacie i rządach II Rzeczypospolitej;
9. Problem przynależności wyznaniowej i droga duchowa Józefa Piłsudskiego;
10. Chrzęścianie różnych wyznań w korpusie oficerskim w okresie międzywojennym;
11. Udział chrześcijan w Funduszu Obrony Narodowej (FON);
12. Duchowni ewangelicy, prawosławni oraz katolicy wobec zagrożenia nazistowskiego i sowieckiego.

Możliwe są także referaty dotyczące nieuwzględnionych w powyższym wykazie zagadnień.

Prosimy o przesyłanie propozycji referatów odnoszących się do powyższej tematyki do 31 marca 2018 r. na adres: ekumenizm2018@gmail.com. Informacja o akceptacji wystąpienia oraz program konferencji zostaną podane do 12 kwietnia 2018 r. Prelegenci, których referaty zostaną przyjęte, proszeni są o przesłanie do druku rozszerzonej formy wystąpienia artykułów (o objętości od 11 do 22 stron znormalizowanego maszynopisu) do 31 maja 2018 r. Monografia zostanie zaprezentowana podczas konferencji.

Organizatorzy nie pobierają opłaty konferencyjnej i zapewniają obiady podczas trwania konferencji. Uczestnicy pokrywają jedynie koszty noclegu we własnym zakresie.

Organizatorzy:

ks. dr hab. Sławomir Pawłowski, prof. KUL (Instytut Ekumeniczny KUL, Kościół Rzymskokatolicki)

dr hab. Sabina Bober (Pracownia Dziejów Mniejszości Narodowych w Europie Środkowej i Wschodniej KUL KUL) – Przewodnicząca

Renata Horbaczewska (Fundacja Rozwoju KUL)

dr Piotr Kalwiński (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) – Sekretarz

ks. Grzegorz Brudny (Kościół Ewangelicko-Augsburski)

ks. dr Andrzej Konachowicz (Autokefaliczny Kościół Prawosławny w Polsce)